

VRÁTILI SE BĚŽCI NA LYŽÍCH PO COVID-19 ZPĚT K ÚČASTI NA ČESKÝCH LYŽAŘSKÝCH MARATONECH? (ANALÝZA ÚČASTI ČESKÝCH ZÁVODNÍKŮ NA VYBRANÝCH LYŽAŘSKÝCH MARATONECH KLASICKOU TECHNIKOU V ČR ZA OBDOBÍ 2014–2023)

DID CROSS-COUNTRY SKIERS RETURN TO PARTICIPATE IN CZECH SKI MARATHONS AFTER COVID-19? (ANALYSIS OF THE PARTICIPATION OF CZECH ATHLETES IN SELECTED CLASSIC TECHNIQUE SKI MARATHONS IN THE CZECH REPUBLIC OVER THE PERIOD 2014–2023)

J. Suchý^{1,2} & K. Vaňousová¹

¹Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra tělesné výchovy

²Metodická komise Úseku běžeckého lyžování Svazu lyžařů ČR

Abstract

The main goal of this article is the retrospective analysis of the Czech participation at six selected Czech cross-country marathons in classic technique in the period 2014–2023. The aim of the study was to find out, how the participation of these races has developed.

We concluded that it is not possible to clearly state how participation is developing, due to the cancellation of some races. The results of our analysis show that participation of men is clearly higher than participation of women. The category with the largest number of participants is under the age of 49. Total participation in six selected races has not developed in parallel.

Furthermore, the results of our analysis demonstrated that participation after the government restrictions associated with Covid-19 was unchanged. Therefore, these restrictions did not affect the interest of Czech competitors to participate in ski classic marathons in the Czech Republic.

Keywords: cross-country skiing; marathon; classic technique; participation; Covid19

Souhrn

Článek retrospektivně analyzuje účast českých běžců na lyžích na šesti vybraných (Jizerská 50, Šumavský skimaraton, Karlův běh, Jilemnická 50, JelyMan, Orlický maraton) dálkových bězích klasickou technikou v České republice v období 2014–2023. Výsledky hlavních závodů byly získány z veřejně dostupných zdrojů, případně od pořadatelů závodů.

Nejvyšší účast na sledovaných dálkových bězích na lyžích byla v roce 2017, ostatní ročníky před Covid19 se z hlediska účasti od sebe významně neodlišují. S ohledem na zrušení některých závodů z důvodu nedostatku sněhu, nelze jednoznačně zhodnotit dynamiku účasti ve sledovaném období. Z výsledků naší analýzy jednoznačně vyplývá, že účast mužů byla jednoznačně vyšší než účast žen. Nejvíce účastníků bylo v kategorii do 49 let.

Výsledky naší analýzy dále ukázaly, že účast po vládních omezeních spojených s Covid19 zůstala nezměněna. Tato omezení tedy neovlivnila zájem českých závodníků o účast na lyžařských maratonech klasickou technikou v České republice.

Klíčová slova: běh na lyžích; lyžařský maraton; klasická technika; účast; Covid19

Úvod

V důsledku vládních restrikcí, které měly snížit incidenci Covid19, Vláda České republiky a další veřejné instituce v letech 2020 a 2021 bohužel opakovaně zásadně omezovaly sociální kontakt, včetně (mj.) zákazu prezenční výuky a organizovaných společných volnočasových aktivit, včetně amatérských soutěží. Zpětně byla řada nařízení hodnocena jako nevhodná, řada z nich byla dokonce nezákonná (<https://advokatnidenik.cz>, 2021). Nejen odborná veřejnost četně diskutovala, zda se rekreační sportovci po ukončení restrikcí vrátí k účasti na závodech ve stejném počtu jako před restrikcemi, které měly snížit incidenci Covid19.

K vlivu restrikcí souvisejících s Covid19 na zdraví i různé oblasti lidské činnosti, byla publikována řada nejen odborných článků (např. Johansson, 2021; Saamer et al., 2021; Suchý, 2021). Lyžařské maratony jsou, nejen v České republice, dlouhodobě velmi populární a účastní se jich mnoho výkonnostních i rekreačních lyžařů. Z tohoto důvodu nás překvapilo, že k problematice návratu rekreačních a výkonnostních běžců na lyžích k účasti na dálkových bězích po restrikcích souvisejících s Covid19, bylo publikováno jen minimum informací. Také hledání článků k této problematice v jiných sportech nepřineslo mnoho relevantních informací.

Retrospektivních analýz účasti na lyžařských maratonech bylo publikováno pouze několik: dle předpokladů převážně k účasti na Vasově běhu, který se koná ve Švédsku a je jednoznačně nejznámějším dálkovým během na lyžích. Romancuk et al. (2019) publikovali analýzu účasti na Vasově běhu od prvního ročníku do roku 2017: za sledované období závod dokončilo 562 413 lyžařů (poměr účasti mužů a žen: 17,5). Nikoliadis et al. (2017) analyzovali rychlost lyžařek a lyžařů v různých úsecích Vasova běhu v období 2012-2016.

Na rozdíl od retrospektivních analýz účasti na dálkových bězích na lyžích, jsou četně publikovány informace k fyziologickým aspektům běhu na lyžích, včetně srovnání u mužů a žen (např. Rusko, 2013). Například Calogiuri et al. (2019) analyzovali výkonnost žen (vč. porovnání s výkony mužů) na legendárním lyžařském maratonu Birkebeiner, který se koná v Norsku.

V České republice jsou aktuálně pro širokou lyžařskou veřejnost organizovány dva seriály dálkových běhů na lyžích: Stopa pro život a Skitour.

Závody zařazené do Stopa pro život (www.stopaprozivot.cz):

- Jilemnická 50 (Krkonoše)
- Karlův běh (Krušné hory)
- Šumavský skimaraton (Šumava)
- Krkonošská 70 (Krkonoše)

Závody zařazené do Skitour (2023, www.ski-tour.cz)

- Horní Mísečky (Krkonoše)
- Krušnohorská 30 (Krušné hory)
- Night Light Marathon (Jizerské hory)
- Orlický maraton (Orlické hory)
- Jizerská 50 (Jizerské hory)
- JelyMan (Jeseníky)
- Harrachov (Krkonoše)

Článek prezentuje retrospektivní analýzu účasti českých lyžařů na šesti vybraných českých dálkových bězích na lyžích klasickou technikou v České republice v období 2014-2023. Prezentovaná data mají popisný charakter, ale podle našeho názoru přináší některé nové dílčí informace k vlivu vládních restrikcí souvisejících s Covid19 na sportovní aktivity v České republice. Věříme, že překládané informace mohou být přínosné nejen pro odborníky z oboru Kinantropologie, ale také lyžařskou veřejnost. Analýza dat byla zpracována v rámci bakalářské práce Vaňousové (2023). Zpracování textu bylo podpořeno z projektu Cooperatio Univerzity Karlovy.

Metodika

Rešerše literatury. Dohledání výsledků hlavních závodů vybraných dálkových běhů klasickou technikou konaných na území ČR v období 2014-2023 z veřejně dostupných zdrojů. Pokud nebyly výsledky hlavního závodu veřejně dostupné, požádali jsme pořadatele o jejich zaslání.

Výsledky závodů byly publikovány v různých formátech, proto bylo nejdříve nutné všechny údaje zpracovat do jednotného formátu (.xls). Pro následnou analýzu dat byly využity základní popisné statistické metody.

Retrospektivní analýza výsledků na vybraných závodech (celková, dle věku). Kritéria výběru dálkových běhů na lyžích:

- Hlavní závod se konal na území ČR
- V propozicích je uvedena klasická technikou na vzdálenost minimálně 40 km
- Nejméně desetiletá tradice
- Za sledované období se hlavní závod uskutečnil nejméně sedmkrát

Výsledky

Definované parametry výběru, splnily následující dálkové běhy na lyžích na území České republiky.

- Jizerská 50
- Šumavský skimaraton
- Karlův běh
- Jilemnická 50
- JelyMan
- Orlický maraton

Jizerská 50, která je nejstarším lyžařským maratonem v ČR, se ve sledovaném období konala celkem devětkrát, z důvodu nedostatečné sněhové pokrývky byla zrušena pouze v roce 2014. Závod byl bohužel z důvodu nedostatečné sněhové pokrývky zrušen také v roce 2024 (57. ročník), ale tuto sezónu již naše analýza nezahrnuje. V roce 2021 byla účast zásadně omezena restrikcemi spojenými s onemocněním Covid19. Z tohoto důvodu byla maximální účast na závodě snížena na 100 elitních účastníků, kteří byli vybráni dle výsledků (<https://jiz50.cz>). Ze sta vybraných závodníků bylo 23 z ČR (10 žen a 13 mužů).

Tabulka 1./ Table 1.

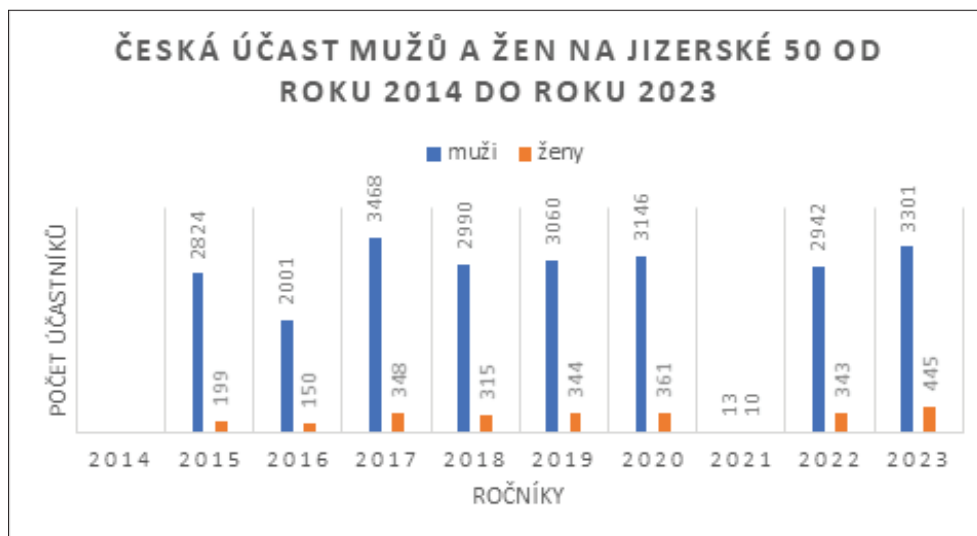
Přehled účasti českých závodníků na Jizerské 50 v období 2014 až 2023 (celková a dle věkových kategorií)./ Overview of the participation of Czech athletes in the Jizerska 50 from 2014 to 2023 (overall and by age category).

		Česká účast na Jizerské 50									
	Kategorie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	M18		11	11	10	14	9	14		17	29
	M39		1230	680	1251	962	891	904	8	752	806
	M49		870	731	1168	1148	1242	1256	4	1107	1234
	M59		487	361	668	586	620	682	1	765	898
	M69		193	184	308	249	240	229		233	251
	M79		33	34	63	31	56	59		62	79
	M80+	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek					2	2		6	4
	Celkem		2824	2001	3468	2990	3060	3146	13	2942	3301
Ženy	Ž18		1	3		1	3			4	11
	Ž39		108	63	156	144	136	127	9	109	144
	Ž49		52	55	115	117	133	160	1	155	176
	Ž59		32	21	61	45	60	58		57	94
	Ž69		6	8	13	7	11	14		13	17
	Ž70+				3	1	1	2		5	3
	Celkem		199	150	348	315	344	361	10	343	445
	Celkem		3023	2151	3816	3305	3404	3507	23	3285	3746

Nejvyšší účast mužů na Jizerské 50 byla v roce 2017 ($n = 3\,468$), nejvíce žen se závodě zúčastnilo v roce 2020 ($n = 361$). Značný pokles mužské i ženské účasti byl v roce 2021, protože s ohledem na restrikce související s Covid19, není možné hodnotit rok 2021.

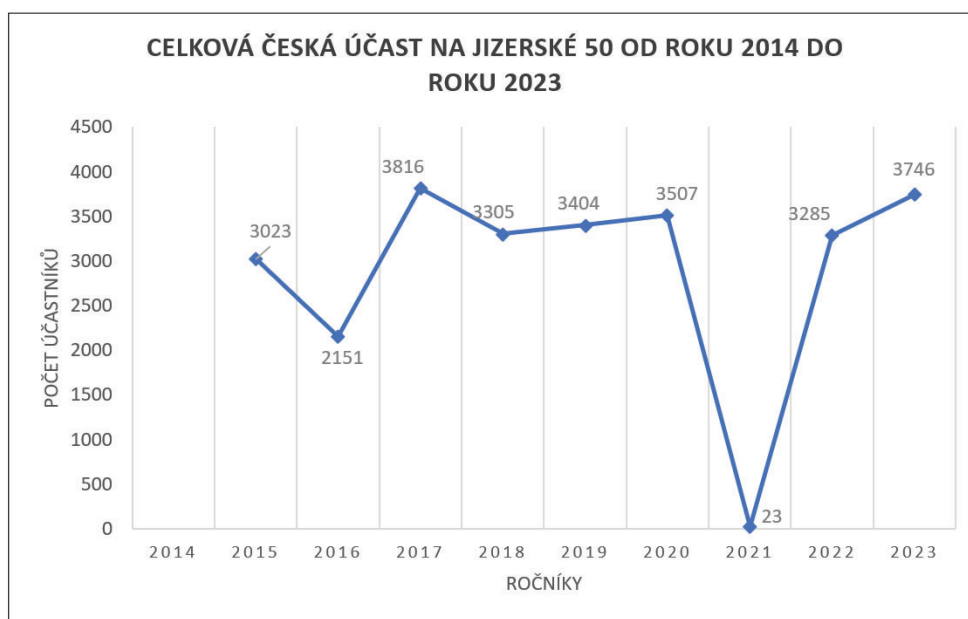
Graf 1./ Graph 1.

Vývoj účasti českých mužů a žen na Jizerské 50 (2014-2023)./ Development of the participation of Czech men and women in the Jizerská 50 (2014-2023).

Graf 2./ Graph 2.

Vývoj celkové účasti na Jizerské 50 (2014-2023)./ Development of total participation in the Jizerská 50 (2014-2023).

Nejnižší účast ve sledovaném období byla v roce 2021 ($n = 23$), ale tento údaj jednoznačně nereflektuje potenciální zájem, protože je důsledkem vládních restrikcí souvisejících s Covid19. Účast v roce 2022 ($n = 3\,285$), po specifickém ročníku 2021, mírně klesla proti poslednímu „normálnímu“ ročníku 2020 ($n = 3\,507$). V roce 2023 účast opět vzrostla ($n = 3\,746$) a dosáhla druhé nejvyšší hodnoty ve sledovaném období. Jizerské 50 se po Covid19 účastnilo průměrně více českých běžců ($n = 4\,112$) než ve sledovaném období předtím ($n = 3\,323$).

Šumavský skimaraton se v letech 2014 až 2023 konal devětkrát. Zrušen byl, z důvodu vládních restrikcí, jen v roce 2021. Na rozdíl od všech ostatních analyzovaných závodů, které byly z důvodu nedostatečné sněhové pokrývky zrušeny, se uskutečnil také v roce 2014. Tento ročník byla pouze změněna a zkrácena trať (25 km).

Nejvyšší účast mužů i žen byla v roce 2017, kdy se závodě zúčastnilo celkem 453 mužů a 65 žen. Naopak nejnižší mužská účast ($n = 209$), byla v roce 2020. Nejméně žen ($n = 20$), se Šumavského maratónu zúčastnilo v letech 2015 a 2022.

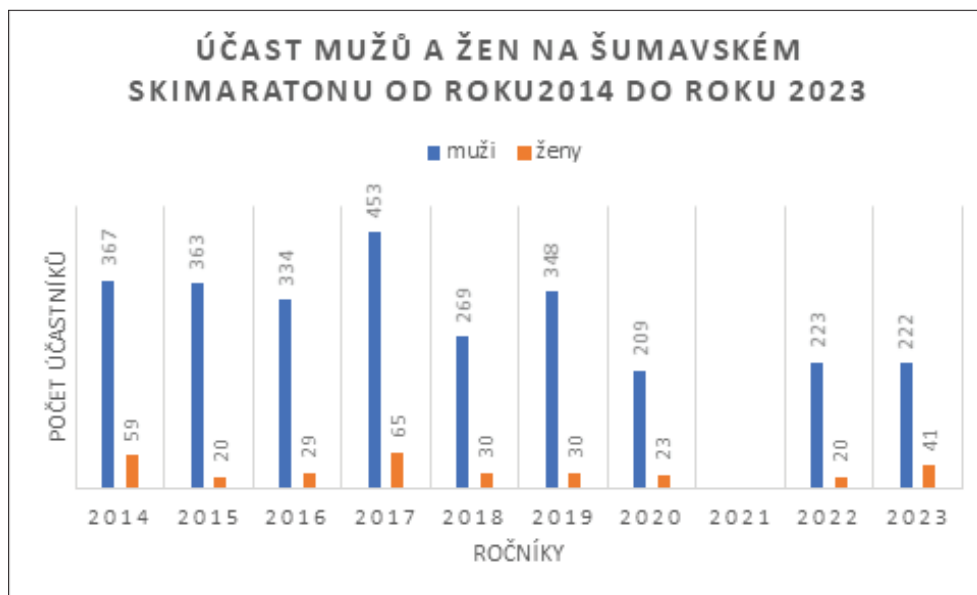
Tabulka 2./ Table 2.

Přehled účasti českých závodníků na Šumavském maratónu v období 2014 až 2023 (celková a dle věkových kategorií)./ An overview of the participation of Czech athletes in the Šumavský skimaraton from 2014 to 2023 (overall and by age categories).

	Šumavský skimaraton										
	Kategorie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	M18	6	0	0	6	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid- 19	0	0
	M39	111	128	95	109	64	82	54		46	53
	M49	98	107	105	137	80	111	56		79	53
	M59	70	84	75	116	75	98	55		58	61
	M69	41	35	44	66	43	45	32		29	41
	M70+	20	9	15	19	7	12	12		11	14
	Celkem	367	363	334	453	269	348	209		223	222
Ženy	Ž18	3	0	0	2	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid- 19	0	0
	Ž39	30	12	13	29	12	16	11		5	12
	Ž49	9	2	5	16	7	7	7		12	14
	Ž59	10	6	8	11	7	5	4		2	12
	Ž60+	8	0	3	7	4	2	1		1	3
	Celkem	59	20	29	65	30	30	23		20	41
Celkem		426	383	363	518	299	378	230		242	263

Graf 3./ Graph 3.

Porovnání účasti mužů a žen na Šumavském skimaratonu (2014-2023)./ Comparison of male and female participation in the Šumavský skimaraton (2014-2023).

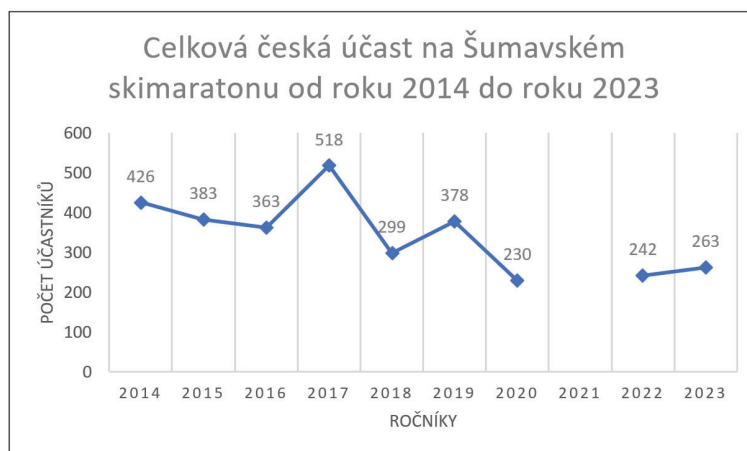

Rekordní počet lyžařů se zúčastnil Šumavského maratónu v roce 2017 ($n = 518$). Nejnížší počet závodníků byl v roce 2022 ($n = 242$), kterému předcházela rok 2020, kdy byl závod z rozhodnutí Vlády ČR zakázán. Na rozdíl od Jizerské 50, se hlavního závodu Šumavského maratónu po období Covid19 účastnilo průměrně méně českých běžců ($n = 253$) než ve sledovaném období předtím ($n = 371$).

Karlův běh byl v roce 2023 pořádán již po padesáté třetí, jedná se o druhý nejstarší dálkový běh v ČR po Jizerské 50.

Graf 4./ Graph 4.

Vývoj celkové účasti na Šumavském skimaratonu (2014-2023)/ Development of total participation in the Šumavský skimaraton (2014-2023).

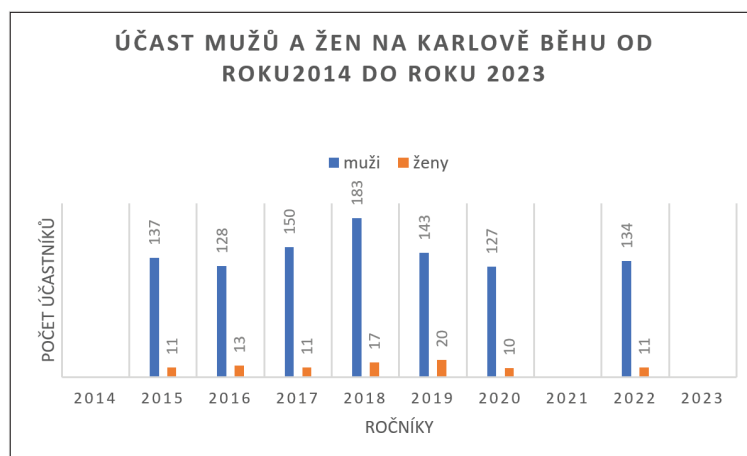
Tabulka 3./ Table 3.

Účast na Karlově běhu v období 2014 až 2023 (celková a podle kategorií)/ Participation in the Karlův běh from 2014 to 2023 (overall and by category).

	Karlův běh											
	Kategorie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Muži	M18	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek	0	0	0	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	0	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek	
	M39		47	43	44	57	44	28		31		
	M49		49	43	59	67	51	36		43		
	M59		31	30	30	43	37	45		40		
	M60+		10	12	17	16	11	18		19		
	Celkem		137	128	150	183	143	127		134		
Ženy	Ž18	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek	0	0	0	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	0	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek	
	Ž39		8	5	2	6	9	3		7		
	Ž49		1	3	3	5	4	2		1		
	Ž50+		2	5	6	6	7	5		3		
			1 (60+)									
	Celkem		11	13	11	17	20	10		11		
	Celkem		148	141	161	200	163	137		145		

Graf 5./ Graph 5.

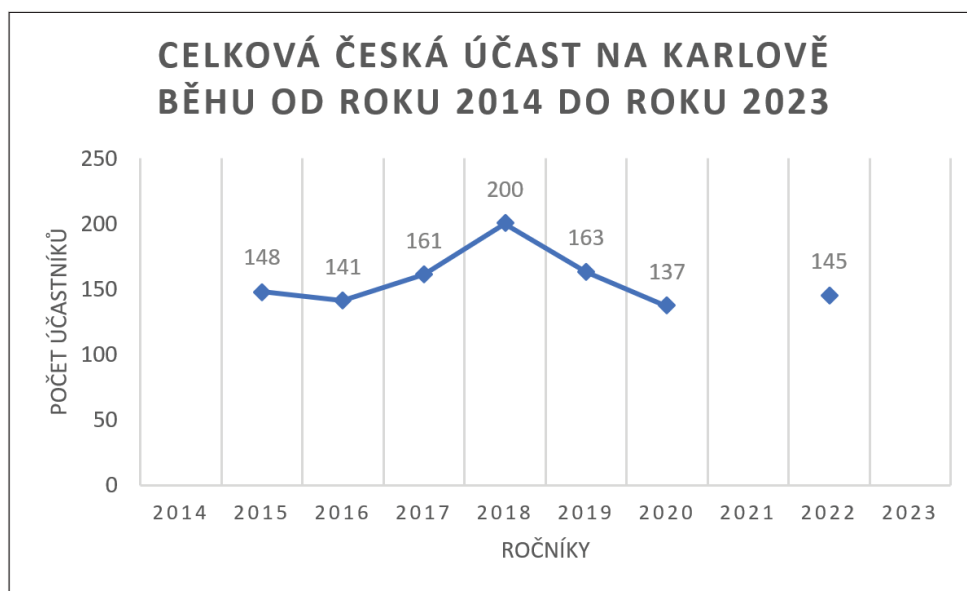
Porovnání účasti mužů a žen na Karlově běhu (2014-2023)/ Comparison of male and female participation in the Karlův běh (2014-2023).

Nejvíce českých mužů startovalo na Karlově běhu v roce 2018 ($n = 183$), žen v roce 2019 ($n = 20$). Nejnižší hodnoty účasti byly v roce 202 (muži: 127, ženy: 10).

Graf 6./ Graph 6.

Vývoj celkové účasti na Karlově běhu (2014-2023)./ Development of total participation in the Karlův běh (2014-2023).

S ohledem na skutečnost, že v roce 2023 byl Karlův běh z důvodu nedostatku sněhu zrušen, nelze na základě počtu účastníků v roce 2022 jednoznačně uvést, zda je mají čeští běžci na lyžích stejný zájem o účast jako před Covid19.

Jilemnická 50 se ve sledovaném období uskutečnila celkem osmkrát: v roce 2014 byla zrušena kvůli špatným sněhovým podmínkám (stejně jako Karlův běh a Jizerská 50), podruhé se nekonala v roce 2021 kvůli opatřením spojeným s Covid19, obdobně jako všechny ostatní závody kromě Jizerské 50.

Tabulka 4./ Table 4.

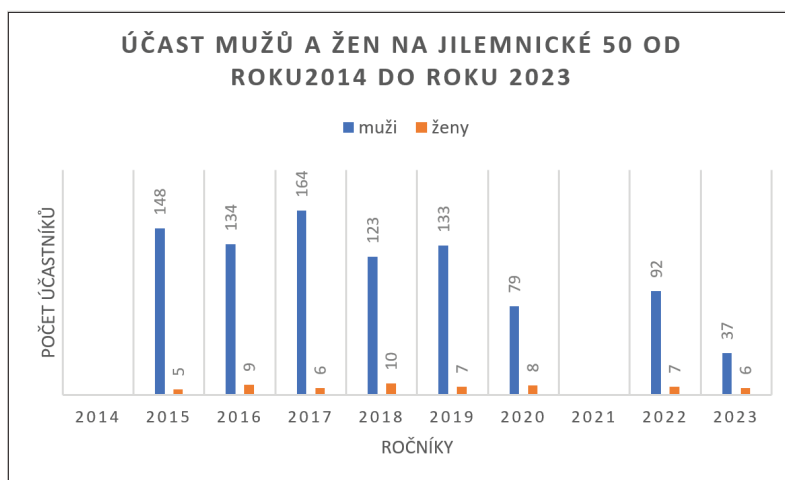
Účast na Jilemnické 50 v období 2014 až 2023 (celková a dle kategorií)./ Participation in the Jilemnická 50 from 2014 to 2023 (total and by category).

		Jilemnická 50									
	Kategorie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	M18		0	0	0	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	1	0
	M39		56	49	59	40	30	23		26	11
	M49		43	45	48	38	54	25		32	11
	M59		39	30	41	31	31	17		18	9
	M69		10	10	16	14	18	14		15	6
	M79										
	M80+										
	Celkem		148	134	164	123	133	79		92	37
Ženy	Ž18	zrušeno z důvodu nepříznivých sněhových podmínek	0	0	0	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	0	0
	Ž39		3	4	2	5	4	5		2	2
	Ž49		0	3	1	1	2	2		2	3
	Ž59		2	2	3	4	1	1		3	1
	Ž69										
	Ž70+										
	Celkem		5	9	6	10	7	8		7	6
Celkem			153	143	170	133	140	87		99	43

V porovnání s ostatními analyzovanými dálkovými běhy se počet účastníků Jilemnické 50 ve sledovaném období postupně snižuje. Nejvyšší účast českých mužů v hlavním závodě byla v roce 2017 ($n = 164$), žen v roce 2018 ($n = 10$). Nejvyšší počet mužů byl v roce 2023, žen v roce 2015 ($n = 5$), ale žen se po celé sledované období účastnilo pět až deset. Po Covid19 se hlavního závodu Jilemnické 50 účastnilo průměrně méně závodníků ($n = 71$) než v letech 2015 až 2020 ($n = 138$).

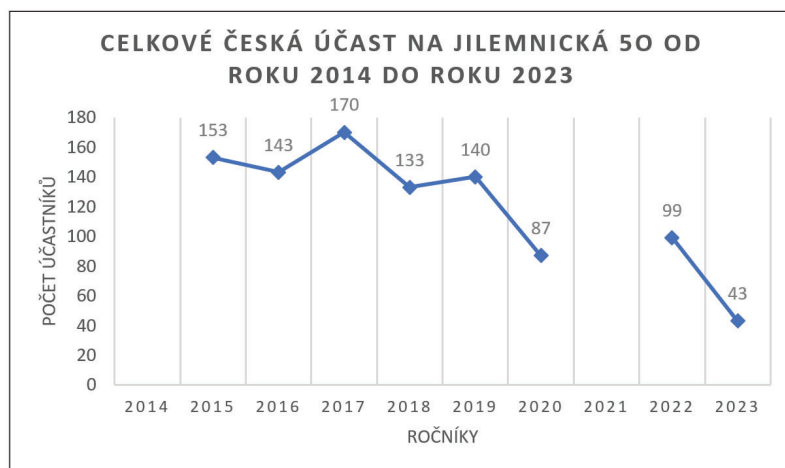
Graf 7./ Graph 7.

Porovnání účasti mužů a žen na Jilemnické 50 (2014-2023)./ Comparison of male and female participation in the Jilemnická 50 (2014-2023).

Graf 8./ Graph 8.

Vývoj účasti na Jilemnické 50 (2014-2023)./ Development of participation in the Jilemnická 50 (2014-2023).

Tabulka 5./ Table 5.

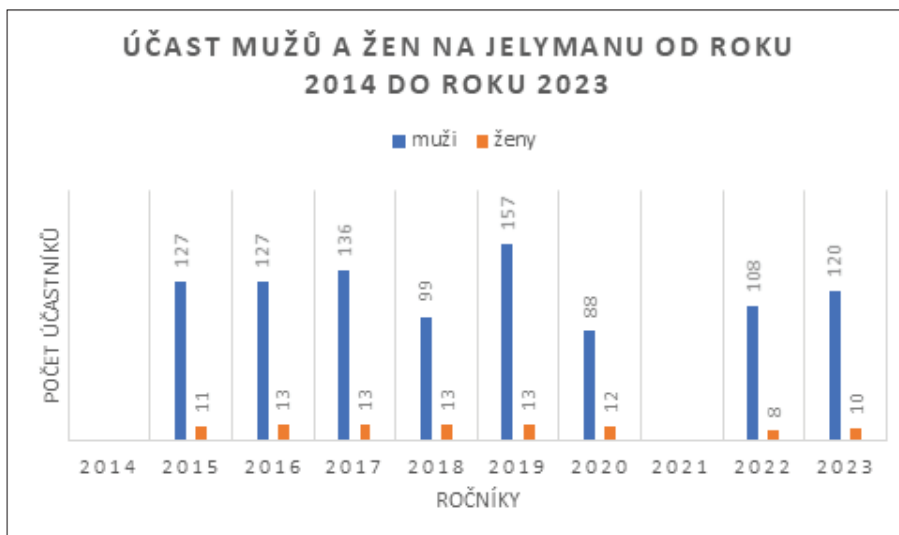
Účast na JelyManu v období 2014 až 2023 (celková a dle kategorií)./ Participation in JelyMan from 2014 to 2023 (overall and by category).

		Jelyman									
	Kategorie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	M18	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek	0	0	0	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	0	0
	M39		51	56	57	30	45	30		34	21
	M49		46	40	48	36	71	32		44	29
	M59		27	25	23	23	31	18		21	59
	M69		2	5	7	7	7	5		7	8
	M79		1	1	1	3	3	3		2	3
	M80+										
	Celkem		127	127	136	99	157	88		108	120
Ženy	Z18	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	0	0	0	0	0	0	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19	0	0
	Z39		6	7	5	6	3	4		3	2
	Z49		4	3	3	4	5	5		2	5
	Z59		1	2	4	2	3	2		3	3
	Z69		0	1	1	1	2	1			
	Z70+										
	Celkem		11	13	13	13	13	12		8	10
Celkem			138	140	149	112	170	100		116	130

Jelyman se v roce 2023 konal již po třicáté páté. Ve sledovaném období zrušen dvakrát: v roce 2014 kvůli nedostatečné sněhové pokrývce, v roce 2021 kvůli restrikcím týkajících se Covid19.

Graf 9./ Graph 9.

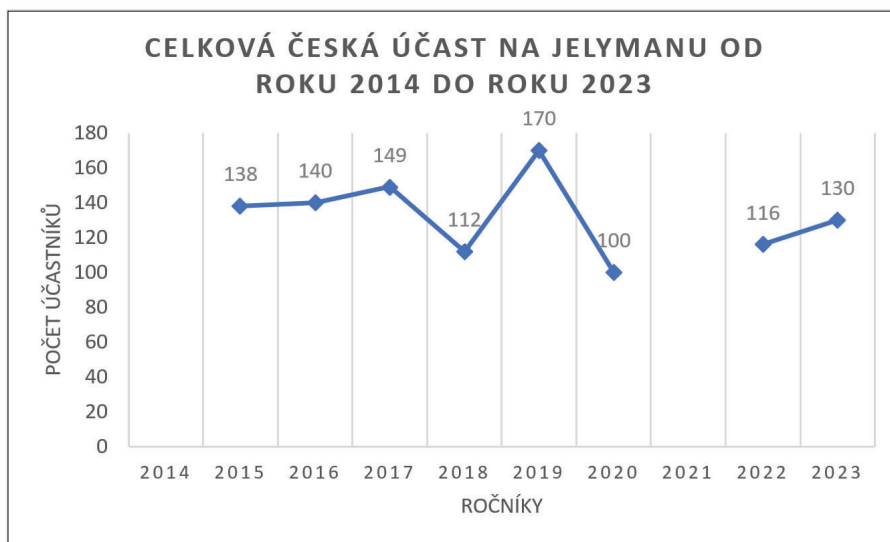
Porovnání účasti mužů a žen na Jelymanu (2014-2023)./ Comparison of male and female participation in Jelyman (2014-2023).

Nejvíce českých lyžařů se hlavního závodu zúčastnilo v roce 2019 (mužů: 157). Třináct žen se zúčastnilo JelyManu celkem čtyřikrát (v letech 2015 až 2019). Nejméně mužů v roce 2020 ($n = 88$), žen v roce 2022 ($n = 8$). Průměrně se ve sledovaném období Jelymana po Covid19 účastnilo méně lyžařů ($n = 123$) než před Covid19 ($n = 135$).

Graf 10./ Graph 10.

Vývoj účasti na JelyManu (2014-2023)./ Development of participation in JelyMan (2014-2023).

Orlický maraton se v posledních deseti letech uskutečnil sedmkrát. V roce 2014 byl zrušen kvůli nepříznivým sněhovým podmínkám, stejně jako ostatní analyzované závody s výjimkou Šumavského maratonu. V roce 2020 byl uspořádán pouze závod volnou technikou, kterou se v naší práci nezabýváme, tudíž bereme tento ročník za zrušený. Rok 2021 byl poznamenán restrikcemi týkajícími se Covid19.

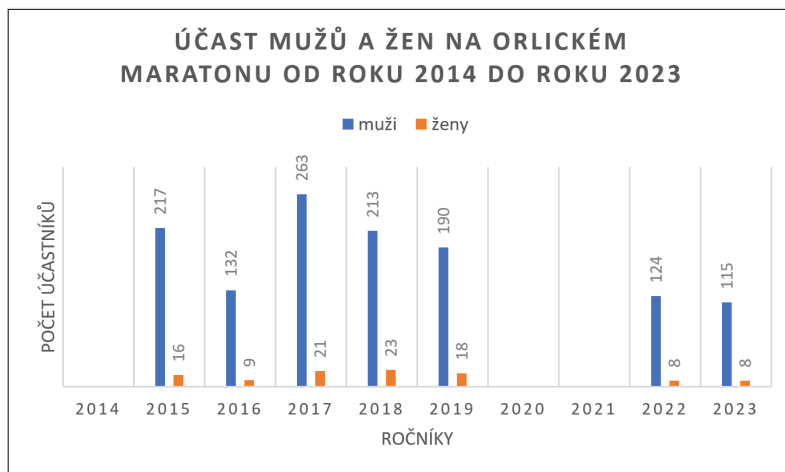
Tabulka 6./ Table 6.

Účast na Orlickém maratonu v období 2014 až 2023./ Participation in the Orlický maraton from 2014 to 2023.

	Orlický maraton										
	Kategorie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Muži	M18	zrušen z důvodu nepříznivých sněhových podmínek						uspořádán pouze závod ve volné technice	zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19		
	M39		101	51	99	72	57			41	28
	M49		64	43	88	72	68			45	52
	M59		40	27	53	41	45			23	18
	M69		10	11	20	22	15			11	13
	M79		2		3	6	5			4	4
	M80+										
	Celkem		217	132	263	213	190		124	115	
Ženy	Ž18	uspřádán pouze závod ve volné technice						zrušeno kvůli opatřením proti Covid-19			
	Ž39		12	4	10	8	6		2	1	
	Ž49		3	2	6	6	6		3	6	
	Ž59		1	3	4	7	4		1	1	
	Ž69				1	2	2		2		
	Ž70+										
	Celkem		16	9	21	23	18		8	8	
	Celkem		233	141	284	236	208		132	123	

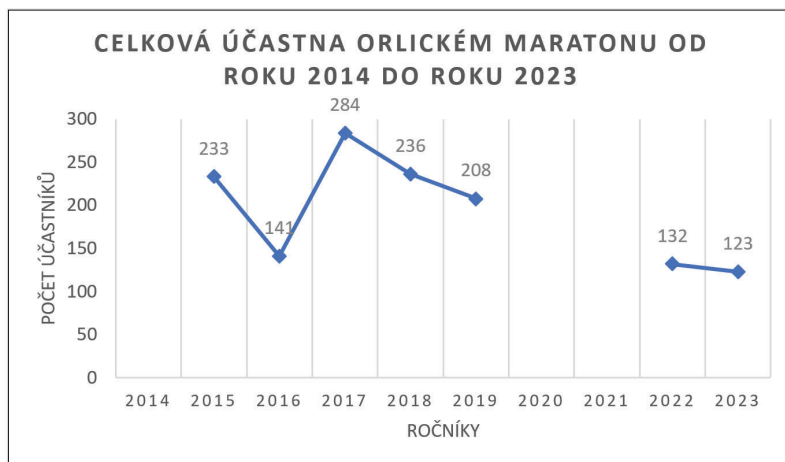
Graf 11./ Graph 11.

Porovnání účasti mužů a žen na Orlickém maratonu v období 2014 až 2023./ Comparison of male and female participation in the Orlický maraton from 2014 to 2023.

Graf 12./ Graph 12.

Vývoj celkové účasti na Orlickém maratonu (2014-2023)./ Development of the total participation in the Orlický maraton (2014-2023).

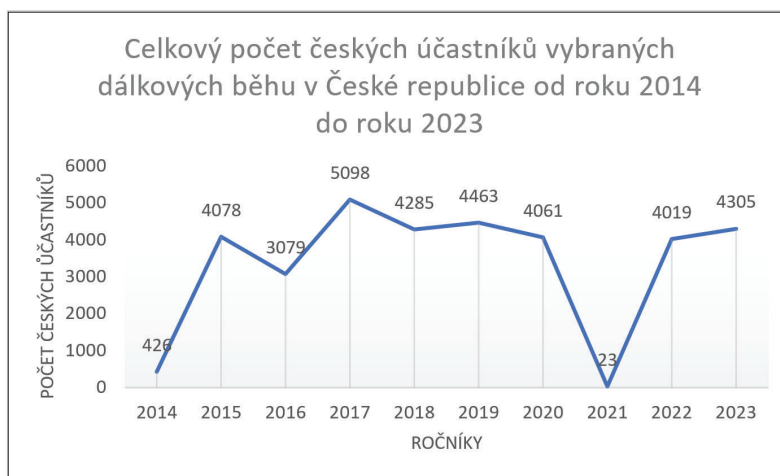

Nejvyšší účast mužů na Orlickém maratónu byla v roce 2017 ($n = 263$). V tomto roce se také účastnilo řada žen ($n = 21$), nicméně maximální hodnota ženská účast byla v roce 2018 ($n = 23$). Nejméně žen se zúčastnilo v letech 2022 ($n = 8$) a 2023 ($n = 8$). Nejméně mužů se Orlického maratónu zúčastnilo v posledním sledovaném ročníku 2023 ($n = 115$).

Nejvyššího počtu účastníků dosáhl Orlický maratón v roce 2017 ($n = 284$). V roce 2016 jsme zaznamenali znatelný pokles účasti stejně (obdobně jako u většiny ostatních sledovaných závodů), nejnižší účast byla v roce 2023, tedy méně než poloviční účast ve srovnání s rokem 2017. Obou ročníků po Covid19 se účastnilo méně závodníků, než jakéhokoliv závodu ve sledovaném období předtím.

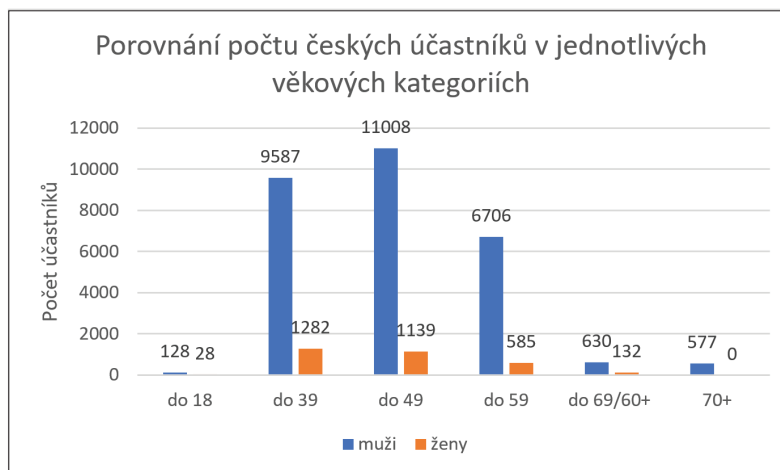
Graf 13./ Graph 13.

Vývoj celkové účasti českých lyžařů na vybraných dálkových bězích klasickou technikou na území České republiky v období 2014 až 2023./ Development of the total participation of Czech skiers in selected long-distance classic cross-country races in the Czech Republic from 2014 to 2023.

Graf 14./ Graph 14.

Porovnání počtu účastníků v hlavních závodech na vybraných českých lyžařských maratonech v jednotlivých kategoriích v období 2014 až 2023./ Comparison of the number of participants in the main races at selected Czech ski marathons in each category from 2014 to 2023.

Pro přesnou interpretaci grafu č. 13. je nutné uvést, že některé sledované závody byly v letech 2014, 2020, 2021 a 2023 zrušeny (v ostatních sezónách se všechny závody uskutečnily). V sezóně 2015 nebyl zrušen žádný ze sledovaných závodů a počet zúčastněných lyžařů výrazně vzrostl ($n = 4\,078$) v porovnání s předchozím rokem ($n = 426$), kdy se z důvodu špatných sněhových podmínek konal jen Šumavský maratón. V roce 2016 došlo k poklesu účasti na některých závodech, tedy i celkové účasti

(n = 3 079). Vzestup v účasti jsme zjistili v roce 2017 (n = 5 098). V následujících dvou letech (2018 a 2019) došlo k mírnému poklesu zájmu, ale účastníků bylo výrazně více než v roce 2016.

V sezóně 2020 došlo ke snížení celkového počtu účastníků v porovnání s předchozím rokem o 402 závodníků. V této sezóně byl zrušen pouze Orlický maraton, přičemž průměrný počet závodníků hlavního závodu Orlického maratonu je 194.

Rok 2021 byl z důvodu restrikcí Vlády ČR souvisejících s Covid19 velmi specifický. Všechny závody musely být v důsledku rozhodnutí státního aparátu zrušeny (s výjimkou omezené účasti několika vybraných českých závodníků na Jizerské 50). Z tohoto důvodu nelze minimální počet účastníků sledovaných závodů považovat za nezáměr o účast v dálkových bězích klasickou technikou v České republice.

V roce 2022 nebyl zrušen žádný z analyzovaných hlavních závodů: celkový účastníků byl 4019. Rozdíl v počtu účastníků v poslední „standardní“ sezóně 2020 a první „post Covid19“ (2022) nebyly významné: hlavních závodů se celkem zúčastnilo jen o 42 lyžařů méně.

Sezóna 2023, i přes zrušení Karlova běhu, potvrzuje stoupající tendenci zájmu o sledované závody, protože se jich zúčastnilo celkem 4 305 účastníků, což je po roce 2017 a 2019 třetí nejvyšší zaznamenaná účast ve sledovaném období.

Nejvíce lyžařů se vybraných závodů v období 2014-2023 zúčastnilo v kategorii M49 (n = 11 008), v kategorii M39 soutěžilo celkem 9 587 mužů, kategorie M59 je zastoupena 6 706 závodníky. Běžkyň na lyžích se hlavních závodů v analyzovaném období zúčastnilo řádově méně než mužů: nejvyšší počet byl v kategorii do 39 let (n = 1 282), v kategorii Ž49 závodilo celkem 1 139 žen.

Z celkového počtu účastníků všech závodů, bylo ve sledovaném období 10% žen. Výsledkové listiny českých dálkových běhů klasickou technikou jednoznačně potvrzují, že muži mají výrazně větší zájem soutěžit než ženy.

Diskuse

Přesnější interpretaci výsledků by přispěla analýza sněhové pokrývky v jednotlivých sledovaných sezónách (počet dnů, kdy byly v ČR vhodné/ideální podmínky pro běžecké lyžování). S ohledem na cíle a rozsah práce, jsme tyto informace nezjišťovali. Dále by bylo vhodné kvalitativně analyzovat sněhové podmínky bezprostředně před a v průběhu konání jednotlivých sledovaných závodů, protože ty mohou mít významný vliv na účast; s výjimkou Jizerské 50, na kterou se obvykle závodníci přihlašují ve velkém předstihu.

Zpětně se domníváme, že by také bylo vhodné analyzovat účast na vybraných závodech v širším časovém intervalu, který by přispěl k relevantnějším výsledkům a omezil vliv zrušených závodů. Širší časový rozsah analýzy by mohl přinést informace k vývoji účasti nejen v souvislosti s Covid19, ale také dlouhodobým trendům.

Možným důvodem poklesu počtu účastníků v některých hlavních závodech je skutečnost, že ve sledovaném období byly postupně zařazovány závody na kratší vzdálenosti. Na základě analýzy, sledujeme tyto důvody například u Jilemnické 50 a Šumavského maratonu. Účast na hlavním závodě Jizerské 50 naopak není účastí závodníků v kratších závodech ovlivněna, protože je obvykle naplněna maximální povolená kapacita všech nabízených.

Závěr

Analýza účasti českých lyžařů na vybraných lyžařských maratonech (Jizerská 50, Šumavský ski-maraton, Karlův běh, Jilemnická 50, JelyMan, Orlický maraton), které se konaly v ČR v období 2014 až 2023, nabízí následující klíčové informace:

- Nejvyšší účast byla v roce 2017, následující ročníky před Covid19 se z hlediska účasti od sebe významně neodlišují
- Nejpočetněji je ve sledovaném období ve výsledcích zastoupena kategorie do 49 let (n = 11 0008)
- Mužská účast zásadně převyšuje ženskou (poměr: 10:1)

Restrikce realizované Vládou ČR, které měly omezit incidenci Covid19, naštěstí neovlivnily celkový zájem amatérských lyžařů o účast na sledovaných lyžařských maratonech v letech 2022 a 2023 v porovnání s obdobím 2015 - 2020. Vyšší účast na Jizerské 50 v letech 2022 a 2023, vyrovnala menší počet startujících na ostatních sledovaných závodech.

Literatura

- Calogiuri, G., Johanssen, P. F., Rossi, A., & Thurston, M. (2019). Do "Girls Just Wanna Have Fun?" Participation Trends and Motivational Profiles of Women in the Birkebeiner Races, Norway's Ultimate Mass Participation Ski Event. *Frontiers Psychology (section Movement Science)*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02548>
- Johansson, A. (2021). SARS-CoV-2 Transmission From People Without Covid-19 Symptoms. *JAMA Netw Open*, 4(1).
- Nikoliadis, P. T., Villiger, E., Rosemann, T., & Knechtel, B. (2018). A Portrait of Pacing Profile of Cross-Country Skiers in the Vasaloppet 2004-2017. *International Journal of Sports Medicine*, 39(11), 875–880. doi: 10.1055/a-0592-7811.
- Romancuk, N., Nikoliadis, P. T., Villiger, E., Chtorou, H., Rosemann, T., & Knechtel, B. (2019). Performance and Participation in the 'Vasaloppet' Cross-Country Skiing Race during a Century. *Sports*, 7(4), 86. <https://doi.org/10.3390/sports7040086>
- Rusko, H. (editor), (2013). *Handbook of Sports Medicine and Science Cross Country Skiing*. Blackwell Publishing Company.
- Sameer, M. S., Zainal, A. Z., & Prodhan, M. I. S. (2021). A scientific overview of the impact of COVID-19 pandemic on sports affairs: A systematic review. *Physical Education of Students*, 25(4), 221–229. <https://doi.org/10.15561/20755279.2021.0403>
- Suchý, J. (2021). Distanční "výuka" a incidence Covid19. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 87(2), 2–5.
- Vaňousová, K. (2023). *Analýza účasti českých závodníků na lyžařských maratonech klasickou technikou v České republice za posledních 10 let* [Bakalářská práce, PedF UK].

Internetové zdroje

- <https://jiz50.cz/upload/files/Covid-Manual-v.-3.2.2020-CZ.pdf> (on-line 10. 5. 2024)
- <https://advokatnidenik.cz/2021/07/27/nejvyssi-spravni-soud-jiz-zrusil-radu-vladnich-protiepidemickych-opatreni/> (on-line 10. 8. 2024)
- www.ski-tour.cz (on-line 10. 5. 2024)
- www.stopaprozivot.cz (on-line 10. 5. 2024)

prof. PhDr. Jiří Suchý, Ph.D.

Magdalény Rettigové 4

Praha - 1, 116 39

jiri.suchy@pedf.cuni.cz